

Hellige idioter

Af [JAN OXHOLM](#)

Der er både hestekræfter og hellige idioter i den hvide limousine fra Leos Carax' surrealistiske og intertekstuelle road movie, *Holy Motors* (2012), som tager seeren med på en uforglemmelig køretur rundt i Paris. Med *Holy Motors* og speederen i bund overhaler outsidersen Leos Carax (f. 1960) den franske filmbranche indenom.

Idioten er et menneske, der står uden for samfundet.

En tosse, der kan finde på at gøre mange mærkelige ting. Men måske er det netop den gale, der er klarsynet og i stand til at reagere normalt, i modsætning til resten af samfundet. Idiotfiguren med de bizarre handlinger optræder vidt forskellige steder. Lige fra outsideren i det antikke Grækenland og Fjodor Dostojevskijs Rusland i murstensromanen *Idioten* (1868-1869), til de frihedelskende spassere i Milos Formans Oscar-vinder, *Gøgereden* (1975), og Lars von Triers dogmefilm, *Idioterne* (1998).

Alligevel er det sjældent, at man ser så mange idioter samlet i én film som i den gakkede og gådefulde road movie, *Holy Motors* (2012), der var med i hovedkonkurrencen på sidste års Cannes Filmfestival. Anmelderne var vilde med franske Leos Carax' ekspressionistiske film, som nu er ude på en glimrende dvd.

Plottet i *Holy Motors* er næsten umulig at genfortælle. Handlingen kører ikke lige ud ad landevejen, og der er heller ingen sympatiske hovedpersoner, man kan identificere sig med. Omdrejningspunktet for fortællingen er den mystiske Monsieur Oscar (Denis Lavant), der sidder på bagsædet af en lang, hvid limousine. Gennem et døgn skifter han tøj og identitet inde i bilen, hvor der er sminkebord, kostumer og rekvisitter.

11 outsiders

Den franske skuespiller Denis Lavant iscenesætter sig selv i 11 forskellige roller, mens bilen cruiser rundt i Paris. Her er tale om 11 outsiders og idiotfigurer, der har svært ved at indpasse sig i samfundet: Monsieur Oscar, bankmanden, tiggerkvinden, kampsportsatleten, Monsieur Merde, familiefaderen, harmonikaspiilleren, moderen, offeret, den døende mand og endelig manden i huset. Det ligner 11 scener fra 11 forskellige film. Og det er vist også meningen i denne groteske episodefilm, som indirekte refererer til så forskellige mesterværker som Luis Buñuel og Salvador Dalís surrealistiske kortfilm, *Den andalusiske hund* (1929), Federico Fellinis metafilm, *8½* (1963), Jacques Demys farverige musical, *Pigen med paraplyerne* (1963), Jacques Tatis storbysymfoni, *Playtime* (1967), og ikke mindst Leos Carax' egen smukke kærlighedsfilm, *De elskende fra Pont-Neuf* (1991).

Det er især i scenerne med Monsieur Merde (Hr. Lort), at filmens groteske udtryk kommer til sin ret. Hr. Lort er en skræmmende og frastødende mand, der ligner et sygt kældermenneske fra Fjodor Dostojevskijs romaner. Den kæderygende skid kravler op af kloakkerne i Paris, han æder unge kvinders fingre, spiser alle blomsterne på kirkegården, angriber blinde mennesker på vejen og slikker fotomodeller under armene med sin bloddryppende mund. Den politisk ukorrekte Hr. Lort er en tosse, der kan finde på at gøre mange mærkelige ting. Men faktisk er det ikke Hr. Lort, der bliver taget med bukserne nede, selvom han naturligvis går nøgen rundt i kloakkerne under jorden. Hvis man ser ordentligt efter, er det resten af samfundet, som opfører sig åndssvagt. Det er bare ikke så synligt. Under scenen på kirkegården kan man se på gravstenene, at der ligger mange hellige idioter begravet. "Visitez mon site" og "Visit my website" står der indgraveret på de kolde gravsten. En besk kommentar og hilsen til det moderne menneskes behov for forfængelig iscenesættelse.

Hr. Lort bliver forelsket i fotomodellen Eva Mendes under et fotoshoot

Fig. 1: Den originale plakat til *Holy Motors* (2012) afspejler den franske films fragmenterede hybrid af filmgenrer. Lige fra road movie, action, sci-fi og surrealisme til komedie, musical og melodrama.

Fig. 2-3: Den mystiske Monsieur Oscar (Denis Lavant) har en ganske "normal" arbejdsdag, hvor han gennem et bizart døgn skifter tøj og identitet inde i en lang, hvid limousine, der som talende bil faktisk er i stand til at snakke med andre limousiner.

Fig. 4-5: Den ulækre skiderik Monsieur Merde (Hr. Lort) kravler op af kloakkerne i Paris og spiser blomster til frokost på kirkegården.

på kirkegården. Det er kærlighed ved første blik. Det umage par er omringet af en syg celebrity-kultur: En selvoptaget fotograf og et publikum, der som linselus hungre efter opmærksomhed. Den amerikanske fotograf, Harry T-Bone, siger hele tiden "beauty", når han tager billeder af Eva Mendes. Den misantropiske modefotograf er kun interesseret i at få gode billeder i kassen. Når Hr. Lort pludselig bider fingrene af den kvindelige assistent, er Harry T-Bone skide ligeglåd. Den virkelighedsfjerne idiot af en fotograf vil hellere se det blodige scenarie bag sit kamera.

Hr. Lort er lige så svær at afkode som kunstneren Piero Manzoni personlige lort på dåser, *Merde d'Artiste* (1961). Især når Hr. Lort kidnapper Eva Mendes, ifører hende en burka i de klamme kloakker og lægger sig i skødet på fotomodellen med håret tilbage og stiv pik mellem benene. Han gør det, som om det er det mest naturlige i verden. For måske er det netop Hr. Lort, der er klarsynet og i stand til at reagere normalt, i modsætning til resten af samfundets "normale" mennesker. I den samme scene fra kloakken finder Hr. Lort en masse pengesedler i fotomodellens håndtaske. Og hvad gør han med dem? Han spiser dem selvfølgelig. Penge betyder ikke en skid.

Surrealistisk øjenåbner

Det kan selvfølgelig være dybt frustrerende at se *Holy Motors*, hvis man desperat søger efter en traditionel handling. Det kommercielle Hollywood med dets fortærskede formler er kørt helt ud på et sidespor.

I stedet giver *Holy Motors* plads til frie associationer, ligesom i Luis Buñuel og Salvador Dalis fantasirige perle af en kortfilm, *Den andalusiske hund* (1929). I den første scene træder instruktøren selv, Luis Buñuel, ud på en balkon efter at have slebet sin barberkniv. Efter et par match cut-indstillinger af månen snittes der pludselig i en kvindes øje. Ved at sprætte det bløde øje op åbner der sig en hel ny verden af drømmende fantasibilleder. Det samme kan man sige om den første scene fra *Holy Motors*, som også er en surrealistisk øjenåbner af dimensioner.

Den allerførste kameraindstilling viser et passivt biografpublikum, der sidder som forstenede i de bløde sæder. Herefter klippes der til et hotelværelse, hvor instruktøren Leos Carax som en anden Luis Buñuel gæsteoptræder i sin egen film. Carax bærer solbriller og rejser sig dovent fra sin seng på værelset. Carax har en mystisk nøgle siddende i forlængelse af sin finger. Hvor den kommer fra, bliver selvfølgelig ikke forklaret i scenen. Han stiller sig foran væggen og åbner en hemmelig dør ind til biografens, hvor publikum sidder som levende døde. I stil med *Den andalusiske hund* bliver der åbnet op for en drømmeverden, som ikke altid kan måles og vejes. Herefter kan den "normale" filmfortælling begynde. Men helt normal er *Holy Motors* ikke. Filmen bryder radikalt med den klassiske Hollywood-films fremadrettede handling. Den hvide limousine kører i ring i de parisiske gader, der er lige så labyrintiske og identitetsopløsende som Monsieur Oscars mystiske maskespil.

Åndssvag filmbranche

Intet er helligt i *Holy Motors*. Det samme kan man sige om den franske instruktør, Leos Carax, der ikke er bange for at kritisere filmindustrien og den åndssvage branche, som ikke har givet ham mulighed for at lave film siden 1999. Carax blev nærmest "blacklisted", og stod som en anden idiot uden for filmbranchens fine selskab efter at have lavet det kontroversielle og eksperimenterende drama, *Pola X* (1999).

Med sin kun 5. spillefilm på knap 30 år gør Leos Carax nøjagtigt det, han har lyst til. Det kan man se og høre på det ekstramateriale, som følger med den britiske dvd-version af *Holy Motors*. Man skal for guds skyld ikke købe den danske udgave, som helt uforståeligt er renset for bonusmateriale. På den britiske sølvskive er der bl.a. 9 minutter med fraklippede scener. Men det er især den 63 minutter lange samtale med Leos Carax under pressekonferencen ved Festival Del Film Locarno i 2012, som er interessant. Den kæderygende Leos Carax sidder med solbriller på næsen og ligner én stor undskyldning foran journalisterne ved pressekonferencen. Han er ikke Hr. Lort, men han fremstår som en outsider, der sidder uden for det fine selskab.

Under den informative samtale siger Carax, at han på ingen måde er en pleaser. Han laver groteske, postmoderne film, som deler vandene. Han er lang tid om at filme sine værker, og han overskrider også tidsplaner og budgetter. Men sådan er det bare med filmkunst. Når det gælder *Holy Motors* mener Carax, at filmen faktisk er meget enkel at forstå. "Måske er det nemmere for et barn", som han siger tørt. For "biografgængerne i dag er nok blevet mere utålmodige". Og ja, man skal være tålmodig, når man sætter sig foran fjernsynet og sætter *Holy Motors* på afspilleren.

Leos Carax' comeback-film er ikke kun en vandring rundt i sindets og filmhistoriens irgange. Der er en imponerende diversitet i filmens episodiske struktur og sært dragende tematik. Lige fra det kammerpilsagtige portræt af den skuffede familiefar, som ikke er i

Fig. 6-7: Udyret Hr. Lort har et godt øje til skønheden Eva Mendes, som heller ikke virker afvisende, selvom Hr. Lort slikker hende under armen med en bloddryppende mund.

Fig. 8-9: Den politisk ukorrekte Hr. Lort kidnapper Eva Mendes, ifører hende en modelignende burka i de klamme kloakker og lægger sig i skødet på fotomodellen med håret tilbage og stiv pik mellem benene.

Fig. 10: *Holy Motors* giver plads til frie associationer, ligesom i Luis Buñuel og Salvador Dalis fantasirige kortfilm, *Den andalusiske hund* (1929). Her er der ingen konkret handling. Som seer er man nødt til at sænke paraderne og overgive sig til de ekspressionistiske drømmebilleder.

Fig. 11-12: Leos Carax gæsteoptræder i sin postmoderne metafilm. Den franske instruktør har en sci-fi-lignende nøgle siddende i forlængelse af sin finger. Han stiller sig foran væggen på hotelværelset og åbner en hemmelig dør ind til biografens, hvor publikum sidder som levende døde.

stand til at kommunikere med sin teenagedatter til de storbysymfoniske supertotaler af det indre Paris og de sci-fi-agtige tableauer af maskeklædte mennesker i tomme gader. Det mest markante brud på realismen sker i garagen om natten, hvor de hvide og absurd lange limousiner begynder at snakke med hinanden. Det er både galt og genialt. På den ene side rummer filmen mange ekspressionistiske og eksperimenterende virkemidler, som man genkender fra filmhistoriens mesterværker. På den anden side virker filmen også fremmed på seeren, især når den sære, socialrealistiske science fiction-historie folder sig ud i de allersidste scener. Der er ikke nogle sympatiske karakterer, man kan identificere sig med. Og når det kommer til stykket, er der måske ingen hoved og hale i historien. Alligevel formår Leos Carax at vise menneskets dårskab og idioten i os alle gennem Monsieur Oscars mange mystiske masker. Med *Holy Motors* og speederen i bund slipper Leos Carax hestekræfterne løs og overhaler den franske filmbranche indenom. Det kan enhver idiot da se.

Fig. 13-14: I *Holy Motors* er der plads til realismen med det kammerpilsagtige portræt af den skuffede familiefar, der ikke formår at kommunikere med sin teenagedatter. Men filmen rummer også et markant brud med realismen, især i den fantastiske scene i garagen om natten, hvor de lange, hvide limousiner taler med hinanden.

Fakta

Holy Motors

Manuskript og instruktion: Leos Carax

Frankrig / Tyskland: 2012

Britisk DVD / Blu-Ray kan købes på www.amazon.co.uk

Ekstramaterialet består af en 63 minutter lang samtale med Leos Carax under pressekonferencen ved Festival Del Film Locarno i 2012. Derudover er der 9 minutter med fraklippede scener.

Leos Carax' fem spillefilm

Holy Motors (2012)

Pola X (1999)

De elskende fra Pont-Neuf (1991)

Natten er ung (1986)

Boy Meets Girl (1984)

 [Udskriv denne artikel](#)

 [Gem/åben denne artikel som PDF](#)

 [Gem/åben hele nummeret som PDF](#)